

27. oktober – svetovni dan delovne terapije

Avtor: Leonida Krajnc

Foto: arhiv Oddelka za psihiatrijo

Delovni terapevti 27. oktobra obeležujemo svoj dan promoviranja poklica in ozaveščanja širše javnosti po vsem svetu od leta 2010 dalje. Svetovni dan delovne terapije je glas svetovnega združenja 92 nacionalnih združenj delovnih terapevtov širom sveta (WFOT) in ob enem priložnost ozaveščanja javnosti o strokovnih dosežkih na področju delovanja delovnih terapevtov. Stroka se promovira tako v lokalni skupnosti kot tudi na ravni države in izven njenih meja. To je primeren trenutek, ko družbo ozaveščamo o vpetosti delovne terapije in njenem vplivu na življenje posameznika. Humanost poklica delovnega terapevta se ne odraža le med posamezniki, ki poklic opravljajo, temveč tudi med ljudmi, ki se z delovnimi terapevti srečujejo kot uporabniki ali zunanji opazovalci.

Leonida Krajnc

Delovna terapija je zdravstvena stroka, ki omogoča, da se ljudje kljub različnim okvaram, boleznim in prizadetostim vključujejo v njim smiselne vsakodnevne aktivnosti, kar pozitivno vpliva na njihovo zdravje in dobro počutje. Delovnega terapevta lahko srečamo v bolnišnicah, rehabilitacijskih centrih, inštitutih, šolah, vrtcih, domovih za starejše,

dnevnih centrih in na uporabnikovem domu. Večina delovnih terapevtov v Sloveniji deluje v institucijah, za razliko od bolj razvitih držav (Skandinavske države, Velika Britanija, Nizozemska, Amerika, Kanada, Avstralija idr.), kjer delujejo predvsem na uporabnikovem domu in v skupnosti. Načrtovalci zdravstvene in socialne politike teh držav zagovarjajo, da je treba ljudi ohranjati v domačem okolju čim dlje oziroma jim omogočiti zdravljenje in rehabilitacijo na domu. Svetovnim trendom krajšanja hospitalizacij sledimo tudi pri nas, žal pa ni poskrbljeno za kontinuiteto obravnave na domu oziroma v skupnosti.

Kaj lahko pričakujete od delovnega terapevta?

Delovni terapevt posameznika v celotnem procesu obravnava kot enakopravnega partnerja in ga aktivno vključuje pri

sprejemanju odločitev glede svojega zdravljenja. Povpraša ga o njegovih težavah pri izvajanju vsakodnevnih aktivnostih in oceni stopnjo njegovih sposobnosti. Na tej osnovi skupaj z njim izdelata plan poti za reševanje problemov, pri čemer uporablja različne strategije, s katerimi vpliva na posameznikove sposobnosti, izvajanje aktivnosti in njegovo vključevanje v družbo.

- Na primer: oseba po možganski kapi ima težave pri hranjenju, kar je lahko posledica zmanjšane funkcije roke, okrnjenih kognitivnih sposobnosti idr. Delovni terapevt takšni osebi pomaga pri izboljševanju spretnosti hranjenja in posledično oseba postane bolj samostojna pri tej in ostalih aktivnostih, ki zahtevajo podobne spretnosti.

- Na primer: oseba z motnjo v duševnem zdravju ima težave pri nakupovanju (zaradi česar je odvisen od pomoči drugih), kar je lahko posledica motenj mišljenja, pomanjkanja volje, zmanjšanih kognitivnih sposobnosti, pogoste anksioznosti ipd. Delovni terapevt jo nauči strategij za reševanje teh težav, kar postopoma vodi v izboljšanje spretnosti za samostojno in neodvisno delovanje v širšem okolju.

- Na primer: starejša oseba, ki živi sama, ima s starostjo povežane težave (gibanje, hoja po stopnicah, vstopanje v kopalno kad, doseganje predmetov na višini idr.). Delovni terapevt ji pomaga oceniti ovire v stanovanju in ji svetuje pri ustreznih prilagoditvah zaradi varnosti in lažje izvedbe določenih dejavnosti (preprečevanje padcev, nesreč in posledičnih hospitalizacij).

- Na primer: otrok s cerebralno paralizo ne more razviti spretnosti, ki so značilne za določeno starostno obdobje, kar je posledica zmanjšanih gibalnih in/ali kognitivnih sposobnosti. Delovni terapevt ga z izboljševanjem telesnih funkcij pripravlja na kasnejše učenje izvajanja vsakodnevnih aktivnosti.

- Na primer: otroci z avtizmom imajo med drugim tudi težave pri igri z vrstniki, sprejemanju sprememb v različnih življenjskih situacijah, komunikaciji, kar vpliva na nižjo samostojnost na vseh življenjskih področjih. Delovni terapevt z različnimi terapevtskimi pristopi tem otrokom pomaga pri večji samostojnosti in predvsem s pristopom senzorne integracije vpliva na boljšo predelavo senzornih dražljajev ali pomaga pri razvijanju določenih senzornih strategij, ki osebi pomagajo v stre-

snih situacijah.

Kaj so osnovna prepričanja in vrednote delovnega terapevta?

Zdravje

V delovni terapiji gledamo na zdravje kot na produkt interakcije posameznika in njegovega okolja, ki se odraža kot posameznikova sposobnost sodelovanja na vseh področjih človekovega delovanja od skrbi zase in svojih bližnjih, dela in produktivnosti, do preživljanja prostega časa in vključevanja v družbo.

Oseba

Človek je bio-psiho-socialno bitje. Ima svoja lastna prepričanja, vrednote, sposobnosti in potenciale. Sposoben se je učiti, vplivati in skrbeti za svoje zdravje in kakovost življenja. Osnovne človekove pravice mu omogočajo dostojno življenje ne glede na vero, raso, spol in politično pripadnost. Možnost izbire bistveno vpliva na motivacijo posameznika za sodelovanje; je eden od temeljnih pogojev za kakovostno življenje.

Dejavnost

Edinstvenost delovne terapije se kaže prav v njeni usmerjenosti k dejavnosti kot bistvu pri promociji in vzdrževanju zdravlja ter dobrega počutja. Dejavnosti so del kulturnih in

osebnih smiselnih aktivnosti, v katerih ljudje sodelujejo, oblikujejo ritem dneva, imajo nadzor nad življenjem in dajejo smisel življenja.

Okolje

Okolje je sestavni del človekove dejavnosti. Dejavnost se ne more dogajati v vakuumu, ampak le v življenjskem prostoru; fizičnem, ki ga lahko vidimo in se ga dotikamo ter v notranjem, čustvenem okolju in prostoru, ki ga tvorijo drugi ljudje z njihovimi prepričanji in vrednotami. Okolje zagotavlja posamezniku socialno in ekonomsko podporo, kulturo, vrednote, infrastrukturo in tehnologijo. Okolje omogoča, ali pa tudi omejuje kakovost posameznikovega življenja.

Delovni terapevt je zdravstveni delavec, predan svojemu poklicu. Pri svojem delu je empatičen in ne nazadnje v vseživljenjskem procesu učenja svoje strokovno znanje dopolnjuje in nadgrajuje. Delo z ljudmi, bolniki, uporabniki, posamezniki opravlja profesionalno v skladu s standardi prakse in z upoštevanjem etičnih načel.

Galenova misel, da je »delo najboljši zdravnik«, je rdeča nit razvoja stroke delovne terapije.

Delovni terapevti po vsem svetu letošnji dan obeležujemo s sloganom: »Obveščaj, navdušuj, vplivaj.«

